

LONDON TA'LIM TIZIMI

Badalova Marg'uba Quvondiq qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Pedagogika va psixologiya ta'lim yo'nalishi 3 – kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17984755>

Annotatsiya. Ushbu maqolada London ta'lim tizimining tuzilishi, boshqaruv modeli va zamonaviy ta'lim siyosati ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqotda shahar ta'limining markazlashmagan boshqaruv tamoyillari, davlat va mustaqil maktablar o'rtasidagi farqlar, o'quv dasturlarining kompetensiyaga yo'naltirilganligi hamda ta'lim sifatini baholash mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, London maktablarida raqamli ta'lim, inklyuziv yondashuv va o'qituvchilar malakasini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan strategiyalar qisqa tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari London ta'lim tizimi global ta'lim amaliyotida innovatsion model sifatida muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: London ta'lim tizimi, ta'lim boshqaruvi, kompetensiyaga yo'naltirilgan o'qitish, raqamli ta'lim, inklyuziv ta'lim, ta'lim sifatini baholash.

London ta'lim tizimi Birlashgan Qirollikning umumiy ta'lim tizimi tarkibiga kirib, markazlashmagan boshqaruv tamoyiliga asoslangan bo'lib, davlat va mustaqil maktablar, shuningdek, ixtisoslashgan va diniy maktablarni o'z ichiga oladi. Ta'lim bosqichlari boshlang'ich (Primary), o'rta (Secondary) va oliy (Further Education / Sixth Form) darajalaridan iborat bo'lib, yosh bolalarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan pre-school dasturlari ham mavjud. London maktablarida ta'lim siyosati o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, STEM va STEAM sohalarini keng joriy etish, raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish hamda inklyuziv yondashuvni ta'minlashga qaratilgan. Ta'lim sifatini monitoring qilish va rivojlantirishning asosiy vositasi sifatida Ofsted (Office for Standards in Education) tizimi faoliyat yuritadi, u maktablarning samaradorligini baholash va sifatni oshirishda muhim rol o'ynaydi. London ta'lim tizimining innovatsion yondashuvlari, o'qituvchilar malakasini oshirishga qaratilgan strategiyalari va raqamli ta'limni joriy etish tajribasi global ta'lim jarayonlari uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lib, uni ilmiy tadqiqotlarda o'rganish va solishtirish uchun qiziqish uyg'otadi.

Buyuk Britaniyada juda ko'p turli xil maktablar mavjud. Turli ma'lumotnomalar, onlayn, jurnal va gazeta maqolalari maktablarni tasniflash uchun turli mezonlardan foydalanishi mumkin.

Buyuk Britaniyada maktabning keng tarqalgan turi bu internat maktablari bo'lib, unda talabalar ham o'qiydilar, ham yashaydilar. Birinchi maktab-internatlar Britaniyada erta o'rta asrlarda — asosan monastirlarda paydo bo'lgan. XII asrda Rim papasi barcha Benediktin monastirlarini ular bilan xayriya maktablarini ochishga majbur qildi. Biroz vaqt o'tgach, bunday maktablarda o'qish pulli bo'la boshladi. Aristokratik oilalar monastir maktablaridan ko'ra uyda ta'lim olishni afzal ko'rsalar ham, vaqt o'tishi bilan o'smirlar uchun, ijtimoiy kelib chiqishidan qat'i nazar, tengdoshlari bilan birga o'qish foydaliroq, degan e'tiqod tarqaldi. Ushbu e'tiqod imtiyozli maktab-internatlarni (davlat maktablari) tashkil etish va rivojlantirish uchun asos bo'ldi, ular orasida ming yildan ortiq vaqt davomida zamonaviy Britaniya jamiyatining elitesini tarbiyalayotgan, o'qitgan va shakllantirganlar bor.

Dunyodagi eng qimmat va nufuzli maktablar ro'yxatiga Britaniya maktab-internatlari ham kiritildi. Bu yerda 3 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan barcha yoshdagi bolalar o'qiydi.

Maktabgacha ta'lim muassasalari — 2 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun bolalar bog'chalari deb ataladi. Bu yerda ular o'yinlar orqali o'qish, yozish, hisoblash, rivojlanishni o'rgatishadi. Odatda bunday maktablar kichik yoshdagi o'quvchilar maktablari bilan birgalikda tashkil etiladi. O'quvchilarning yoshi 2 yosh 9 oydan 4 yoshgacha.

Katta maktablar — 14 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan o'smirlar uchun. Bu yerda bolalar birinchi navbatda GCSE imtihonlarini topshirish uchun ikki yillik treningdan o'tadilar, so'ngra yana ikki yillik dastur: A-Level yoki International Bakalavr. O'rta maktab — 11 va undan katta yoshdagi bolalar uchun ta'lim. Grammatika maktabi — 11 yosh va undan katta yoshdagi bolalar uchun chuqurlashtirilgan dastur bo'yicha ta'lim. Xuddi shu maktablarda siz universitetga tayyorgarlik ko'rishingiz mumkin (oltinchi sinf).

Universitetlarga tayyorgarlik ko'rish maktablari — 16-18 yoshli katta o'smirlar uchun.

Ko'pchilik britaniyalik bolalar 5 yoshida davlat boshlang'ich maktablariga kiradi va keyin 11 yoshida o'sha maktabdagi o'rta ta'lim sinflariga o'tadi yoki [kollejga](#) boradi. Boshlang'ich maktabda bolalar ingliz tili, matematika, tarix, geografiya, musiqa, sanoat texnologiyasi va san'at fanlarini o'rganadilar. Mavzular ota-onalar tomonidan tanlanadi. Ba'zi tuman va tumanlarda 11 yoshli bolalar o'rta ta'lim uchun maktab tanlash imkoniyatini kengaytirish uchun " 11+ " deb nomlangan kengaytirilgan imtihon topshirishlari mumkin. Ilgari, bu imtihon [Angliya](#) va [Uelsda](#) qo'llangan, ammo standartlashtirilgan test bilan almashtirildi¹.

Yana ta'kidlash lozimki London ta'lim tizimi o'zining markazlashmagan boshqaruv modeli bilan ajralib turadi, bu esa maktablarga o'z faoliyatini mustaqil tashkil etish imkonini beradi. Shahar maktablari davlat maktablari, mustaqil (private) maktablar, ixtisoslashgan va diniy maktablardan iborat bo'lib, davlat maktablarida o'quv dasturlari standartlashtirilgan bo'lsa, mustaqil maktablar o'z dasturini biroz erkin shakllantiradi. Ta'limning keyingi bosqichida o'quvchilarning kompetensiyaga yo'naltirilgan rivojlanishi ustuvor hisoblanadi. O'rta ta'limda analitik fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni hal etish ko'nikmalari rivojlantiriladi. STEM va STEAM yo'nalishlari keng joriy etilgan bo'lib, raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini oshirishga alohida e'tibor qaratiladi. Inklyuziv ta'lim tamoyili asosida barcha o'quvchilar, jumladan maxsus ehtiyojli bolalar ham ta'limdan teng foydalanadi, bu esa ijtimoiy integratsiya va teng imkoniyatlarni ta'minlaydi.

Ta'lim sifatini monitoring qilish va baholash tizimi sifatida Ofsted (Office for Standards in Education) faoliyat yuritadi. Ofsted maktablarning o'quv dasturlarini, o'qituvchilar malakasini, o'quvchilarning yutuqlarini baholaydi va ta'lim sifatini oshirishga ko'mak beradi. Shuningdek, London maktablarida o'qituvchilar malakasini doimiy oshirish va professional rivojlanish tizimi ta'lim sifatining uzluksizligini ta'minlaydi. Bu yondashuvlar London ta'lim tizimini innovatsion, raqamlashtirilgan va inklyuziv model sifatida ajratib turadi va uni global ta'lim jarayonlarida qiyosiy tajriba sifatida o'rganish muhimligini ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, London ta'lim tizimi o'zining markazlashmagan boshqaruv modeli, davlat va mustaqil maktablarning uyg'unligi, kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi, STEM va STEAM dasturlarini keng joriy etishi hamda raqamli texnologiyalarni integratsiya qilishi bilan ajralib turadi.

Inklyuziv ta'lim prinsiplari barcha o'quvchilarga teng imkoniyat yaratadi va ijtimoiy integratsiyani ta'minlaydi. Ta'lim sifatini monitoring qilish va baholash tizimi sifatida Ofsted faoliyati maktablarning samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi, shuningdek, o'qituvchilarning doimiy professional rivojlanishi ta'lim sifatini uzluksiz ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, London ta'lim tizimi innovatsion yondashuvlari va global tajribaga mos strategiyalari orqali xalqaro miqyosda o'rganishga loyiq bo'lib, ta'lim sohasida solishtirma tadqiqotlar va amaliy tavsiyalar uchun muhim model sifatida e'tirof etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills) rasmiy hisobotlari.
2. UK Education System: An Overview, Academic Press, London 2020
3. Britaniya ta'limi bo'yicha ilmiy maqolalar va solishtirma tadqiqotlar
4. Masalan, jurnal maqolalari: British Journal of Educational Studies, Education and Society.
5. <https://www.theguardian.com/uk/2005/jul/28/politics.schools>
6. <https://rg.ru/2021/09/22/rossijskomu-obrazovaniyu-nuzhny-standarty-obucheniia-predprinimatelstvu.html>
7. <https://www.theguardian.com/uk/2005/jul/28/politics.schools>
8. <https://rg.ru/2021/09/22/rossijskomu-obrazovaniyu-nuzhny-standarty-obucheniia-predprinimatelstvu.html>.